

Краток документ за застапување

ОПШТИНА ПРИЛЕП

**ПРЕДИЗВИЦИ И МОЖНИ РЕШЕНИЈА ЗА ПРОБЛЕМИТЕ СО КОИ
СЕ СООЧУВААТ РОМИТЕ**

АВТОРИ:

Алберт Мемети

Надире Реџеџи

Вовед

Општина Прилеп веќе неколку години наназад го санира проблемот со водоснабдувањето. Иако општина Прилеп има многу да понуди како економски така и туристички, сепак градот сеуште се справува со неасфалтирани улици и проблеми со осветлување. Генерално гледано најголем проблем во општината е слабата инфраструктура.

Како што е веќе процентуално напоменето, оваа општина има вкупно околу 4,433 граѓани Роми, што ја прави втора општина по населеност на Роми во Република Македонија покрај општината Шуто Оризари¹. Оваа бројка на население од Роми претставува голем потенцијал генерално за општината. Ромите во општина Прилеп активно учествуваат во општествените текови на локално ниво. Прилеп исто така има повеќе Ромски граѓански организации кои се во постојан контакт со заедницата и се посветени за подобрување на квалитетот на животот на Ромите во општината.

Во општината има мал број други Роми кои се вработени во локалните институции. Образованието не е на високо ниво и се забележува како еден од главните проблеми на Ромите во оваа општина. Сегрегираниите паралелки сеуште претставуваат еден од најсериозните предизвици во образованието на локално ниво. Ромите во Прилеп живеат во урбана средина. Состојбата кај домувањето на Ромите во Прилеп исто така претставува голем предизвик поради тоа што живеалиштата не се регистрирани во рамките на деталните урбанистички планови на општината. Сепак се предвидува ревидиран план за домување во кој ги вклучува и Ромите. Состојбата со здравството на Ромите во општина

Прилеп е сериозен проблем затоа што Ромите во населбите немаат пристап до здравствени услуги иако проектот за здравствени медијатори ја покрива општина Прилеп.²

Според достапните податоци за општина Прилеп може да се забележи дека општината има усвоено локални акциони планови за Ромите во периодот 2017 – 2020. Иако проблемите на Ромите се меѓусебно поврзани како во повеќето општини во територијата на Република Македонија, најургентниот фокус се насочува кон легализацијата на домовите во населбата 'Тризла', здравството и пристап до здравствените услуги и инфраструктура

ЛИЧНА КАРТА НА ОПШТИНАТА

Општина Прилеп се наоѓа на јужниот дел на Република Македонија, која зафаќа простор од околу 1194,44 километри квадратни. Прилеп претставува политички, административен, бизнис и културен центар за 70,878 граѓани во која 68,331 граѓани живеат во градот Прилеп, додека пак останатите се населени во околните села кои спаѓаат во рамките на општина Прилеп . Оваа општина исто така претставува дом на неколку етнички заедници меѓу кои живеат Македонци со околу 93,2%, Роми 6%, Турци околу 0,2%, Срби 0,2% и останати со околу 0,3%.

¹ Државен Завод за Статистика. Попис на населението. Пристапено на: 11.11.2017.

<http://www.stat.gov.mk/Publikacii/knigaXIII.pdf>

² Министерство за здравство. Пристапено на: 11.11.2017: <http://zdravstvo.gov.mk/category/proekti/romski-zdravstveni-medijatori/>

односно елементарните услови за живот во населбите каде што се населени Ромите.³ Граѓанските организации веќе одамна реагираат за поголема ангажираност на локалната самоуправа за решавање на проблемите со кои се соочуваат Ромите. Во контекстот на оваа општина и покрај донесените акциони планови за Ромите, тие немаат буџети за реализација. Истото беше забележано како препорака од страна на граѓанските организации за продолжување на иницијативата за поддршка на Ромите 2020 а воедно и препораки поврзани со здравствените услуги, инфраструктурните потреби како што се осветлување, канализација и други потреби.⁴ Важно да се напомене дека во рамки на општината постои скриена структурна дискриминација која граѓаните Роми најчесто ја пријавуваат во локалните граѓански организации. Генерално, општина Прилеп се труди да ги намали проблемите на сите граѓани вклучително и проблемите на Ромите во општината. Покрај донесените локални планови органите на општината се повеќе фокусирани во насока на решавање на суштинските проблеми со кои се соочува општината во целост без посебен акцент на потребите на Ромите..

Согласно статутот на Општината формирани се девет комисии чија работа и ингеренции се детално опишани во истиот:⁵ :

- Комисија за финансирање, буџет и локален економски развој
- Комисија за урбанизам, комунални дејности и заштита на животната средина
- Комисија за општествени дејности и правата на децата
- Комисија за Статут и прописи
- Комисија за одбележување на значајни настани, личности и празници
- Комисија за елементарни непогоди
- Комисија за месна самоуправа
- Комисија за родова еднаквост
- Комисија за мандатни прашања, избори и именување

Според условите за работење, комисиите имаат различен опфат на работа и учесници во овие комисии. Советниците учествуваат во овие комисии заедно со експерти на локално ниво кои се консултираат за изнаоѓање на решенија за проблемите на граѓаните.

---

³ Рома С.О.С. Пристапено на: 11.11. 2017. <http://romasosprilep.org/domuvanjeto-na-romite-vo-prilep/>

⁴ Граѓанска Асоцијација МОСТ. Извештај од јавната средба на пратениците со граѓаните од ИЕ4 одржана во Прилеп. Пристапено на: 11.11.2017. <http://most.org.mk/images/MOST/MP-Izvestaj-Prilep-MKD.pdf>

⁵ Општина Прилеп. Пристапено на: 11.11.2017. <http://www.prilep.gov.mk/informacii/mk/rabotni-tela-na-sovetot-na-opshтина-prilep-1/>

Анализа на проблемите и приоритети

Според приоритетната поставеност на претставниците од општина Прилеп, на работилницата⁶, ги приоритизираа следните пет (5) најјургентни проблеми на Ромската заедница

1. Образование
2. Домување
3. Лична документација
4. Вработување
5. Здравството

Според ургентноста на потребите на Ромите во општина Прилеп, образованието е прв приоритет, потоа домувањето и третиот главен приоритет во општина Прилеп е лична документација. Освен овие приоритети, Ромите во Прилеп се соочуваат со проблеми во вработувањето со забелешка дека многу мал е бројот на вработени Роми во локалните институции. Здравството исто се јавува како проблем поради тоа што свеста и информираноста за услугите е многу ниска. .

Анализа и опции за решавање на приоритетните потреби

1. Образованието на Ромите од општина Прилеп претставува проблем затоа што има значително мал број на деца Роми кои се вклучени во предучилишно и основно образование. Ромите ученици сеуште се справуваат со сегрегирани паралелки. Иако општина Прилеп е една од општините со најголем број Роми, без соодветно образование на овие лица тие ќе останат зависни од социјална помош и без можност за напредување. Образованието кај Ромите во оваа општина често се поврзува и со дискриминацијата врз целокупната заедница.

За решавање на овој проблем прв најпотребен чекор како опција е да се испита осипот, да се разгледаат причините и да се реинтегрираат учениците Роми во предучилишно и основно образование. Основното и средното образование се задолжителни по закон, а со тоа родителите се обврзани да ги запишат своите деца во училиште.. Од друга страна пак образовните институции заедно со помош на локалните власти треба да посветат внимание на овие деца со мобилен тим којшто ќе ги посети Ромските населби и ќе ги мотивира да продолжат со своето образование. Покрај ова, сегрегацијата во образованието претставува сериозна закана и причина зошто учениците Роми не го продолжуваат своето образование. За решавање на овој проблем потребно е локалните образовни институции во соработка со граѓанските организации да ја осудат таа пракса и да гарантираат дека во иднина не би било дозволено да постојат сегрегирани паралелки. Локалните власти мора да ја разберат сензитивноста на сегрегацијата која што може да остави долготрајни последици за учениците Роми.

---

⁶ Работилница на ИнСоК со претставници од локалните самоуправи при проектот „ROMA ACTION + civic engagement of local community“ Повеќе информации за проектот се достапно на <https://goo.gl/VrnHWw>

2. Како што веќе беше забележано во дескриптивниот дел, општина Прилеп се справува со доста проблеми кои спречуваат водење на нормален живот. Домувањето како еден од најголемите проблеми на Ромите во Прилеп, претставува спрега на граѓаните да обезбедат нормални услови за живеење. Општината сеуште има проблеми со снабдување на вода, канализациски систем, одвод и довод, струја, фекална и атмосферска канализација и уште една долга листа на потреби на Ромите коишто живеат во 'Тризла'.

Легализацијата во општина Прилеп е стар проблем за кој веќе се интервенираше од страна на граѓанскиот сектор во соработка со локалните власти и политичка волја на градоначалникот да се вложат напори да го решат проблемот. Тоа што е посебно за овој проблем е што семејствата живеат во неурбанизирана средина и неможат да го легализираат своето живеалиште затоа што не е регистриран во деталниот урбанистички план како простор во кој веќе живеат луѓе. Како решение за овој проблем се предвидува забрзувањето на веќе започнатиот процес за обнова на деталниот урбанистички план во кој ќе бидат внесени домовите на загрозените граѓани во градот вклучително и Ромите. Оваа процедура се покажува во пракса дека е долга и често локалната самоуправа нема голем интерес за креирање на нов урбанистички план. Сепак во доброто на сите граѓани, урбанистичкиот план треба да се обнови со цел да не се појават нови дополнителни проблеми а воедно да се решат веќе постоечките проблеми. За да се обезбеди одржлив и брз процес, овој проблем треба да биде фокус на посебна група или тим во секторот на урбанизам којшто ќе работи со посебен акцент на обнова и регистрирање на проблематичните зони од градот во урбанистичкиот план.

3. Што се однесува до проблемот поврзан со личната документација кај Ромите, тоа претставува проблем којшто постои на национално ниво. Во општина Прилеп има ниска е свеста помеѓу граѓаните Роми за поврзаноста на многу други проблеми со личната документација. Иако се очекува овој проблем да се реши на централно ниво, постојат веќе неколку генерации на Роми коишто живеат без никакви документи а со тоа се надвор од здравствените услуги, образовниот систем, невработени се и серија други проблеми. Иако веќе се очекува координиран пристап за решавање на овој проблем на национално ниво, министерствата заедно со граѓанските организации разгледуваа можни решенија за интеграција на Ромите без документација. Како привремено решение на овој проблем е издавање на привремени лични карти и останати документи за да можат граѓаните да ги користат услугите на државата додека министерствата не најдат перманентно решение за овој проблем. За да се реши овој проблем како опција се наведува промена на законските решенија со кои ќе обезбедат документи за овие луѓе. Штом овие одлуки се усвојат, најпрво треба општината да ги разгледа можностите итно да ги вклучи механизмите на локално ниво за регистрирање на лицата без документација. Секако ова решение не зависи само од процесот на локално ниво. Локално најважно од се е политичката волја за решавање на ова

прашање и отвореноста на институциите за и поттик за соработка со граѓанскиот сектор за побрзо и поефективно решавање на проблемот.

Препораки

- Образовните институции заедно со помош на локалните власти да посвети внимание со мобилен тим којшто ќе ги посети Ромските населби и ќе ги мотивира децата да продолжат со своето образование.
- Локалните образовни институции во соработка со граѓанските организации да ја осудат таа пракса на сегрегација и да гарантираат дека во иднина не би било дозволено да постојат сегрегирани паралелки
- Забрзување на веќе започнатиот процес за обнова на деталниот урбанистички план во кој ќе бидат внесени домовите на загрозените граѓани во градот вклучително и Ромите.
- За да се обезбеди одржлив и брз процес, овој проблем треба да биде фокус на посебна група или тим во секторот на урбанизам којшто ќе работи со посебен акцентна обнова и регистрирање на проблематичните зони од градот во урбанистичкиот план.
- Треба општината да ги разгледа можностите итно да ги вклучи механизмите на локално ниво за регистрирање на лицата без документација
- Отвореност на институциите за и поттик за соработка со граѓанскиот сектор за побрзо и поефективно решавање на проблемите

Библиографија

- Општина Прилеп. Пристапено на: 11.11.2017. <https://goo.gl/tgLjxx>
- Државен Завод за Статистика. Попис на населението. Пристапено на: 11.11.2017. <https://goo.gl/m42AGn>
- Општина Прилеп. Пристапено на: 11.11.2017. <https://goo.gl/BJYAQc>
- Министерство за здравство. Пристапено на: 11.11.2017: <https://goo.gl/7MSK1v>
- Рома С.О.С. Пристапено на: 11.11.2017. <https://goo.gl/oSrfmf>
- Граѓанска Асоцијација МОСТ. Извештај од јавната средба на пратениците со граѓаните од ИЕ4 одржана во Прилеп. Пристапено на: 11.11.2017. <https://goo.gl/o74dNm>